

ASAN İmzanın tətbiqi günün tələbidir

Vergilər Nazirliyi tərəfindən informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi sahəsinin genişləndirilməsi, göstərilən elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi, eləcə də elektron xidmətlərin yüksək təhlükəsizlik tələblərinə cavab verən Asan İmza SİM kartı üzrə dövlət orqanlarına, hüquqi və fiziki şəxslərə sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı 2013-cü ilin may ayından Vergilər Nazirliyinin müasir tipli Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi (ASXM) yaradılıb, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyində akkreditə edilərək fəaliyyətə başlayıb.

ASXM-in istismara verilməsi ilə İnternet Vergi İdarəsində hüquqi və fiziki şəxslərin onlayn qeydiyyatı, POS-terminalların onlayn qeydiyyatı, ƏDV-nin depozit hesabı, elektron vergi hesab-fakturalarının göndərilməsi və s. əməliyyatlar üzrə elektron xidmətlərdə Asan İmzanın tətbiqinə başlanıb. Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsinə daxil olmaq üçün verilən istifadəçi kodu, parol, şifrədən istifadə edilərkən ƏDV ödəyiciləri tərəfindən aparılan əməliyyatların imzalanması mümkün olmur ki, bu da müasir beynəlxalq təhlükəsizlik standartlarının tələblərinə cavab vermir. Yüksək təhlükəsizlik tələb edən elektron xidmətlərdən - «Vahid depozit hesabı vasitəsi ilə ƏDV üzrə elektron ödənişlərin və əvəzləşmələrin aparılması» və «Elektron vergi hesab-fakturasının qəbulu» elektron xidmətlərdən istifadə zamanı Asan İmzanın (Mobil İmzanın) tətbiqinə zərurət yaranır. Bunları nəzərə alaraq, ƏDV ödəyiciləri tərəfindən Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsində «Vahid depozit hesabı vasitəsi ilə ƏDV üzrə elektron ödənişlərin və əvəzləşmələrin aparılması» və «Elektron vergi hesab-fakturasının qəbulu» üzrə elektron xidmətlərdən istifadə 1 sentyabr 2013-cü il tarixdən yalnız Asan İmza (Mobil İmza) vasitəsi ilə həyata keçiriləcək. Bu mövzu ətrafında yaranan suallara aydınlıq gətirmək üçün Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş idarəsinin rəisi Samirə MUSAYEVAYA müraciət etdik.

- Samirə xanım, Vergilər Nazirliyinin sertifikat mərkəzlərinin fəaliyyəti və Asan İmzanın tətbiqi ilə bağlı görülmüş işlər barədə nə deyə bilərsiniz?

Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi 2013-cü ilin may ayından fəaliyyətə başlamışdır və bu müddət ərzində müraciət edən şəxslərə ASXM tərəfindən elektron imza üçün sertifikatların verilməsi və digər sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi təmin edilmişdir. ASXM Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində, Vergilər Nazirliyi yanında Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamenti, Bakı Şəhər Vergilər Departamenti, Ərazi vergilər departamentləri və ya Ərazi vergilər idarələrinin xidmət strukturlarında, «ASAN xidmət» mərkəzlərində, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Vergilər Nazirliyinin xidmət strukturlarında müvafiq xidmətlər göstərir.

Qeyd edim ki, Asan İmza üçün sertifikat xidmətləri ASXM tərəfindən pulsuz həyata keçirilir: Asan İmza üçün sertifikatların verilməsi, sertifikatların qüvvəsinin dayandırılması, bərpa edilməsi, ləğv edilməsi xidmətləri üçün heç bir ödəniş nəzərdə tutulmayıb. Bu xidmətləri həyata keçirən əməkdaşlar üçün müvafiq treninqlər keçirilmiş və onlar əyani vəsaitlərlə təmin olunmuşlar.

Vergilər Nazirliyinin təqdim etdiyi elektron xidmətlərdə Asan İmzanın tətbiqi həyata keçirilmiş və İnternet Vergi İdarəsinin yardım bölməsində müvafiq təlimatlar yerləşdirilmişdir.

- Vergilər Nazirliyi tərəfindən Asan İmza ilə bağlı hüquqi məsələlərin həll olunması istiqamətində hansı layihələr hazırlanıb?

«Elektron imza və elektron sənəd haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun və «Azərbaycan Respublikasında elektron imza və elektron sənədlə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 28 yanvar tarixli 27 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş müvafiq qaydaların tələblərinə uyğun olaraq, «Elektron imza üçün sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi üzrə metodiki vəsait» hazırlanmışdır.

Bu vəsait Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinə elektron imza üçün sertifikatın əldə edilməsi ilə bağlı daxil olan müraciətlərin qeydiyyatına alınması və elektron imza üçün sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi prosesini tənzimləyir.

Həmçinin, ASXM tərəfindən Asan İmza SİM kartı və ya Rəqəmsal ID kartı üzrə sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi haqqında «Müqavilə forması», həmin müqavilələrin bağlanması üçün «Ərizə forması» və onun doldurulma qaydası, imza sahibi tərəfindən ilkin ərizə məlumatlarında dəyişiklik edilməsi barədə «Ərizə forması», sertifikatın statusunun dəyişdirilməsi üçün «Ərizə forması», elektron imza üçün sertifikat əldə edilməsi məqsədi ilə ASXM-ə müraciət edildikdə təqdim edilməli müvafiq etibarnamələrin nümunəvi formaları, sertifikat xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı müvafiq bildiriş formaları və müvafiq «Yaddaş» vəsaitləri hazırlanmışdır.

Asan İmzanın tətbiqi ilə əlaqədar Vergilər Nazirliyi tərəfindən «Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 30 dekabr tarixli 219 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Vergi ödəyicisinə verilmiş elektron vergi hesab-fakturası üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən ƏDV-nin ödənilməsi, ƏDV-nin depozit hesabında uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülməsi Qaydaları»nda dəyişikliklər edilməsi barədə» və «Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 28 sentyabr tarixli 156 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Elektron vergi hesab-fakturalarının tətbiqi, uçotu və istifadə Qaydaları»nda dəyişiklik edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı layihələri hazırlanmışdır.

- Ərazi vergilər departamentləri və idarələri Asan İmzanın verilməsinə hazırdır mı?

Ərazi vergilər departamentləri və idarələri Asan İmzanın verilməsi üçün təcrübəli işçi heyətə, texniki imkanlara malikdir. Qeyd edim ki, ASXM artıq Naxçıvan Muxtar Respublikasında da vergi ödəyicilərinə və vətəndaşlara sertifikat xidmətləri göstərir.

Bu günədək Asan İmza üçün respublika üzrə 4500-ə yaxın sertifikat verilmişdir.

- ASXM-lərin elektron xidmətlər göstərməsi üçün daha hansı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur?

Yaxın gələcəkdə Asan İmza alınması üçün ərizələrin verilməsi internet vasitəsilə də mümkün olacaqdır. Bu, istifadəçilərə imkan verəcəkdir ki, ərizələrini Xidmət mərkəzlərinə müraciət etməzdən əvvəl göndərsinlər. Belə olan halda, ərizəçi üçün xidmət mərkəzlərində ərizənin qəbul edilib işlənməsinə sərf olunan vaxt aradan qalxmış olacaq.

- Asan İmza xidməti yalnız vergi ödəyiciləri üçün nəzərdə tutulur?

- Asan İmza təkcə vergi ödəyiciləri  c n nəzərdə tutulmamıŒıdır. Bu xidmətdən bütün v t ndaŒlar, dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarında  alıŒan  m kdaŒlar və s. istifadə edə bilərlər. Asan İmza dövlət orqanları, banklar və s. t r f nd n göstərilən elektron xidmətlərdən vahid autentifikasiya v  imzalama vasitəsi kimi istifadə etməyə imkan verir. Hazırda bu xidmətin digər dövlət orqanlarının və bankların elektron xidmətlərinə inteqrasiyası üzərində iŒlar aparılır. Xidmətlər istismara verildikdən sonra v t ndaŒlar  z bank hesablarını internet  z r nd n idarə edə, kredit ala və ya  zl ri haqqında informasiya reyestrlərində olan məlumatlara baxa biləcəklər.

- Asan İmza xidm t nd n istifadə etmək  c n yeni mobil telefon alınmalıdır mı?

- Bəzi istifad cil rd  belə bir rəy yaranıb ki, Asan İmza xidməti  c n yeni telefon alınmalıdır, guya bu xidməti telefonların çoxu d st kl mir. X susı olaraq qeyd etmək istərdim ki, Asan İmza servisini, demək olar ki, bütün telefonlar (həm sadə, həm də smartfonlar) dəstəkləyir. Yalnız aŒağıda adları qeyd olunan mobil telefonlar istisna t Œkil edə bilər: Nokia 3110, 5110, 6110, 6150, N900; Motorola F3; və Sony Ericsson P900.

- Asan İmza sertifikatını əldə etmiŒ Œ xs imzalama vasitələrini (telefonunu, Asan İmza SİM kartını v  PİN kodlarını) baŒqasına verə bilər mi?

- Qanunvericiliyə görə, g cl ndirilmıŒ elektron imza Œ xsın  l imzasına b r b r tutulur. Əgər üzərində möhür məlumatları da varsa, o həm də m h r  əvəz edir. Buna görə də g cl ndirilmıŒ elektron imza vasitələrinin baŒqasına verilməsi yolverilməzdir. H tt  bəzi ölkələrdə bu, cinayət hesab olunur. Məsələn, PolŒada baŒqasının imzalama vasitəsindən istifadəyə görə 3 ilədək həbs cəzası nəzərdə tutulmuŒdur.

- Adətən, mühasiblər bir ne  Œirk td   alıŒırlar. Bu halda hər bir Œirk t üzrə ayrıca Asan İmza SİM kartı əldə edilm lidirmi?

- Eyni bir Asan İmza SİM kartına  d niŒsiz olaraq istənilən sayda «İŒ» sertifikatı y kl n  bilər. Ona görə də hər Œirk t  c n ayrıca SİM kartı almağa ehtiyac yoxdur.

- Œirk td   alıŒan Œ xs Asan İmza xidmətini Œirk t nömrəsinə, yoxsa Œ xsi nömrəsinə baėlamalıdır?

- Hər iki hal mümkündür. Lakin Asan İmza xidmətini Œ xsi n mr y  baėlamaq daha məsləhətdir.  nk , əvvəldə qeyd etdiyim kimi, bir n mr y  bir «Œ xsi» sertifikatla yanaŒı, həm də bir ne  «İŒ» sertifikatı y kl n  bilər. Əgər sertifikatlar Œirk t nömrəsinə y kl n rs ,  m kdaŒ Œirk td n iŒd n azad edildikdə ona verilmiŒ Œirk t nömrəsi geri alındığına görə, həmin n mr  üzərindəki bütün sertifikatlar Œirk tin ASXM-  müraciəti əsasında l ėv olunacaq.

Müsahibəni hazırladı: Elbrus CƏFƏRLİ